

smátíðindi innanoyggja

Úr Vági

Teir fyra trolbátarnir hiðani, sum hava roynt á landleiðini í summar, hava samantlagt fingið minni burturúr í ár enn í fjør. Tó hefur onkur av teimum fingið meira í summar enn í fjørsummar.

Trolfiskurin hevur givið væl av arbeiði til arbeiðsfólkið á flakavirkinum. Tað seinasta av trolfiskinum var frá hondini mikudagin.

Smábátar, sum hava roynt við snelli í summar, hava havt litla roynd í seinastuni. Veðrið hevur ikki verið til vildar. Teir flestu av bátunum leggja nú um til línuveiðu.

Úr Norðepli

frættu vit hósadagin, at tveir motorbátar høvdu avreitt av línuveiðu ávíkavist 1200 og 1800 pund. Veðan hjá teimum var so gott sum øll hýsa.

Mikudagin avreiddu triggir opnir bátar av snelluveiðu. Teir høvdu 1100, 800 og 600 pund.

Rókhamar, sum í summar hevur gjørt fleiri túrar undir Ísland, avreiddi 37.000 pund av toski seinasta túrin. Rókhamar er undir Íslandi í letuni. Teir royna við snelli.

Nakrir bátar hava verið og tikið havhestaungar — teir eru komnir upp í 250 um dagin.

Úr Hvalba

verður sagt at eini 200 tons av kóli liggja á goymslu. Eftirspurningurin er lítill í letuni.

Trolbátarnir Glyvraberg og Tummás Pauli hava ávíkavist fingið 120 og sløk 100 tons burtur úr trolingini í summar.

Úr Hvalba verður annars sagt, at striltíð hevur gingið við hoyggjngini. Meðan tann parturin av hoynum, sum er farin til súrhoyggj, er fingin frá hondini, er nógvar eftir av hoynum, sum skal turkast.

Menn hava roynt eftir havhestaungum og hava veitt einar 2—300 um dagin.

Úr Klaksvík

Borðoyarnes, sum roynir við Newfoundland, hevur roynt í góðan mánaða og hevur 190 tons inni.

Línubátarnir, sum seinastu árin hava rikið fiskaveiðu alt árið, hava pussað upp í seinastuni. Fjallshamar er byrjaður aftur og hevur avreitt 110.000 pund av fyrsta túr-

inum. Teir høvdu roynt undir Føroyum og á Rock All grunninum. Klakkur er eisini liðugur at pussa upp og fór á nýggjan túr í vikuni. Polarstjarnan og Jákup B verða lidnir fyrsta dagin.

Úr Fugloy

Ætlanin er nú at fara undir vegagerð millum Kirkju og Hattarvík. Í vikuni var fólkið frá landsverkfrøðinginum í Fugloy og kannaði møguleikarnar fyri at fáa maskintól upp á land á oynni.

Av Kirkju verður annars sagt, at meðan allir brunnarnir eru fyltir, er litið ella onki turt hoyggj komið til holdar.

Kirkjumenn reka við hvørt útróður við tveimum opnum bátum. Í seinastu viku vóru teir triggjar dagar á útróðri. Besta dagin fingi triggir mans 1.000 pund. Annars lá fiskiskapurin um 300 pund upp á snelluna verður sagt av Kirkju.

Úr Sumba

frættu vit hósadagin, at nógvar bátar vóru eftir nátungum tann dagin. Síðani nátaveiðan byrjaði, hava sumbingar fingið nógvan náta, teir eru komnir upp í 500 á bát eftir einum degi. Sumbingar brúka allan nátan sjálvir. Umframt at salta og frysta gera teir eisini nógvar av at hanga nátungar upp at visna.

Fiskanes, Grunnabær og Steinhúsbrøður hava roynt við trolí á landleiðini í summar. Samlaða veiðan hjá Fiskanesi liggur um 200 tons, meðan Grunnabær hevur veitt 170 tons og Steinhúsbrøður nakað minni.

Í fjør var samlaða veiðan hjá Grunnabær 214 tons.

Barnaparkering

Barnaparkering verður í KFUK í Havn 13. septembur frá kl. 15—18.

Bókasøla

Bókasøla Oyggjafraða er opin fyrrapartin í dag kl. 9—12 í Skrivarastovu, Reynagøta 28.

Bøkur—bløð

Kristiligt Ungmannablað fyri august mánaða er komið. Hetta er 8. nummar, ið higartil í ár.

Barnablaðið fyri mánaðarnar juli—august er komið.

Bankarnir og leiðslan av teimum

Allarflestu borgarar í landinum hava viðurskipti við ein banka. Sambært frageiðing Sjóvinnubankans til næstseinstas ársaðalfund høvdu teir 24.000 innlánskonti, og um Føroya Banki hevur eins nógva ella fleiri, so gevur hetta meira enn eina konto uppá fólkið. Harafturat eru helst fá húsarhald í landinum, sum ikki hava lán í einum banka. So ein kann siga, at virksemd hjá bankunum víðkemur nær sagt øllum borgarum í landinum, men hóast hetta hava allar flestu kontohavarar als onga ávirkan á hvussu teirra banki verður rikin. Fólk hava at gjalda ta rentu, sum bankin nú einaferð ásetur, og tey fáa ta rentu, sum bankin heldur vera hósandi, og tey flestu sláa seg til tols við hesum.

Hóast rættuliga nógvir einstaklingar hava partabrev í bankunum, so møtir litið og einki fólk upp til ársaðalfund. Sjóvinnubankin t.d. hevur um 1300 partaeigarar, men bert 20—30 møta upp, tá aðalfundur er. Hvát orsøkin til hetta er, er ikki lætt at siga. Kanska gera bankarnir ov litið fyri at fáa fólk at møta upp, ella kanska hugsar hin meinigi partabreveigarin, at hann í veruleikanum onga ávirkan hevur, um hann skuldi møtt upp. At nakað er um hetta skulu vit koma aftur til. Tað kundi tí kanska verið av almennum áhuga at fingi í lag eitt orðaskifti, hvørt okkara bankaviðurskipti eru tíðarhósandi, og um leiðslan av teimum samsvarar við landsins áhugamál.

Fyri einfaldsins skuld verður Sjóvinnubankin í tí fylgjandi tikið sum dømi um, hvussu ein banki í Føroyum verður stýrdur í dag. Men annars er eingin prinsippiellur munur millum Føroya Banka og Sjóvinnubankan.

Støðan hjá partaeigarunum

Bankarnir verða rikinir sum partabælg, eins og nógvar aðrar fyrirtøkur verða tað. Sjóvinnubankin hevur ein partapening upp á kr. 6.400.000. Av hesum eiga Føroya Fiskasøla og Tryggingarsambandið kr. 2.133.400 ella 1/3 hvør. Um 1298 ymsir partaeigarar eiga so hin seinasta triðingin. Tá atkvøtt verður á ársaðalfundi, atkvøða umboðsmenn fiskasølunnar og tryggingarsambandsins við 2/3 av samlaða atkvøðutalinum, og draga teir eina lín, so fáa teir einsamallir alt iðgjøgnum, sum teir vilja. Sum dømi um, hvussu hetta virkar kann nevast, at tá t.d. nevndarval fer fram, fær aðalfundurin at vita, at nevndin skjýtur upp at velja ávisar menn í nevndina. Tann atkvøðugreiðsla, sum fer fram aftaná, er púra óneyðug, tí frammanundan er tað gjørt, at nevndin sjálf avger, hvør skal sita í nevndini. Hetta kemur av, at atkvøðureglurnar eru soleiðis, at um t.d. 2 nevndarlímir skulu veljast,

skulu tvey nøvn skrivast upp á atkvøðuseðlin, og tá tveir nevndarlímir frammanundan umboða tær flestu atkvøðurnar,

Í dag:

Oli Jacobsen
fiskimannafelagsformaður

sum eru umboðaðar á fundinum, so er valið frammanundan givið. Samlaða talið av nevndarlímum er fyra. Harav hava fiskasølan og tryggingarsambandið hvør sín. So teir sita í eini so sterkari støðu, at teir kunnu ikki verða niðurstemmaðir, afturat tí at teir sjálvir avgera, hvør skal sita í nevnd saman við teimum. Hetta má tykjast at vera rættuliga órimuligt. Í veruleikanum merkir hetta, at tveir stovnar í veruleikanum mega rokast sum bankaáanarar, og tað er jú ikki frammanundan givið, at tann politikkur, sum teir hava hug at reka, er tann skilabesti fyri landið sum heild. Harafturat vil hetta siga, at tey yvir 99% av partaeigarunum, sum umboða 1/3 av partapeninginum ongan møguleika hava at gera sína ávirkan galdandi, sum t.d. við nevndarval. So tað er ikki ringt at siggja, at hesi viðurskipti elva ikki partaeigarum at møta upp. Tað sum Føroya Banki brýtur av við Sjóvinnubankan í hesum er, at í Føroya Banka er tað danski Landmandsbankin, sum eigur meirilut av partapeninginum. Hetta er hin fyrsti órimligleikin, ein rennur seg á, tá ein kannar hesi viðurskipti, og tað má rokast fyri at vera eitt sera rimiligt krav, at skipað verður so fyri, at allir partaeigarar fáa møguleika fyri meðávirkan á leiðslu bankans. Nevndast kann, at ein av størstu bankum Noregs, Kreditkassen, hevur ta reglu, at eingin partaeigari, hvussu stórir hann enn er, kann á aðalfundi atkvøða við meira enn 1/2% av samlaða partapeningi bankans ella við meira enn 1/5 av teim atkvøðum, sum eru umboðaðar á fundi. Og tá er enn tí Noregi lagt fram uppskot um, at tað almenna skal eiga stórr ávirkan á leiðslu bankanna.

Støða kontohavaranna

Men ein kann so eisini spyrja, hvussu rimiligt tað er, at bert teir, sum eiga partabrev í bankanum skulu verða umboðaðir í tess leiðslu. Í seinastu ársfrageiðing Sjóvinnubankans verður

panelið

ur sagt frá, at samlaði eginpeningur bankans nú var komin upp á 26,5 mill. kr., og at hesin nú var 414% av partapeninginum, t.v.s. tí upprunliga eginpeninginum. So ber til at spyrja: Hvar kann kansa sær tey 314% ella um 20 mill. kr., sum bankin hevur økt sin upprunliga eginpening við? Sum er, eru tað partaeigararnir, sum kansa sær hendaðan vøkstur. Men veruleikin er jú tann, at øll tey, sum hava pening innistandandi, og tey, sum hava lænt úr bankanum kunnu við líka góðum rætti kansa sær part av hesi óking. Tí tað eru jú kontohavararnir, sum beinleiðis hava gildið og lagt rygg til tann vinning, sum bankin hevur havt, og sum hevur gjørt hann fóran fyri at økja um eginpeningin. Partapeningurin er jú einans 24% av samlaða eginpeninginum, og tað eru hesi 24% ella meirilutur av teimum, sum hava lænt at ræðið, meðan tey, sum hava lagt rygg til og gjørt bankan fóran fyri at økja sin eginpening til nevndu 414% als einki hava at siga. Tað verður jú meira og meira víðurkent, at ikki bert partaeigarar, men eisini tey, sum hava verið við til at skapa virðini í einum virki, skulu hava ein meðávirgd og meðávirkan. Hetta er tann hugsan, sum liggur aftan fyri prátið um «økonomisk demokrati» í Danmark. Har er eisini samtykt ein nýggj partafelagslóg, sum gevur medarbeiðarunum sessir í nevndunum, og hetta er út frá tí sama sjónarmiðnum. Nevnt kann eisini verða, at í Danmark er samtykt ein nýggj sparikassa- og bankalóg, har skipað verður fyri, at kundarnir fáa ávirkan á valið av umboðsnevndunum. Eisini í Føroyum hava vit dømir um, at umboðsmenn fyri teir, sum skapa virðini eru við í nevndini hjá avvarandi virkjum. Men bankarnir hava als ikki givið sær far um henda nýggja tíðarandan, og teir halda fast um, at tað er meirilutur av partapeninginum, sum ræður. Enn kunnu teir heldur ikki noktast at hava hesa áskoðan.

Hví ikki

yvirtaka bankarnar?

Ein kann eisini koma til ta niðurstøðu, at sjálvst um minnilutur av partaeigarunum fingi ta meðávirkan, sum teir áttu at havt, og sjálvst um teir, sum eru við at skapa virðisøkingina sleppa upp í part, so verða tað framvegis tær somu kreftirnar, sum koma at eiga tað avgerandi orðið. So spurningurin er, um tað ikki vildi verið til besta gagn fyri samfelagið, at tað almenna yvirtøkur, alt bankavirksemi. Partapeningurin í einum banka er í veruleikanum rættuliga lítill í mun til ta peningagødd, sum hann stýrir. Partapeningurin í Sjóvinnubankanum er sum sagt kr. 6,4 mill. kr., meðan samlaða innlánið við árslok 1973 var 242 mill. kr. Tað vil siga, at tann peningur, sum stýrir øllum hinum bert er 2,6% av tí peningi.

